

Istungidokument

A9-0414/2023

7.12.2023

RAPORT

Euroopa Ombudsmani 2022. aasta tegevust käsitleva aastaaruande kohta
(2023/2120(INI))

Petitsioonikomisjon

Raportöör: Peter Jahr

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI.....	12
LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI.....	19
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	20
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	21

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

Euroopa Ombudsmani 2022. aasta tegevust käsitleva aastaaruande kohta (2023/2120(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Ombudsmani 2022. aasta tegevust käsitlevat aastaaruannet,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu (edaspidi „ELi leping“) artikli 10 lõiget 3,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklit 15, artikli 24 lõiget 3 ning artiklit 228 ja artikli 298 lõiget 1,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 11, 41, 42 ja 43,
 - võttes arvesse ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi 24. juuni 2021. aasta määrust (EL, Euratom) 2021/1163, millega kehtestatakse ombudsmani ülesannete täitmist reguleeriv kord ja üldtingimused (Euroopa Ombudsmani põhikiri) ning tunnistatakse kehtetuks otsus 94/262/ESTÜ, EÜ, Euratom¹,
 - võttes arvesse Euroopa hea halduse tava eeskirja, mille Euroopa Parlament võttis vastu 6. septembril 2001. aastal,
 - võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja Euroopa Ombudsmani vahel 15. märtsil 2006. aastal sõlmitud koostöö raamlepingut, mis jõustus 1. aprillil 2006. aastal,
 - võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Euroopa Ombudsmani tegevuse kohta,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 54 ja artikli 142 lõiget 2,
 - võttes arvesse petitsioonikomisjoni raportit (A9-0414/2023),
- A. arvestades, et 28. aprillil 2023. aastal esitati Euroopa Ombudsmani 2022. aasta tegevust käsitlev aastaaruanne ametlikult Euroopa Parlamendi presidendile ja 27. juunil 2023. aastal tutvustas ombudsman Emily O'Reilly aruannet Brüsselis petitsioonikomisjonile;
- B. arvestades, et ELi toimimise lepingu artiklid 20, 24 ja 228 annavad Euroopa Ombudsmanile pädevuse võtta vastu kaebusi, mis puudutavad haldusomavoli juhtumeid ELi institutsioonide, organite ja asutuste tegevuses, v.a Euroopa Liidu Kohtu ülesannete täitmises õigusemõistjana;
- C. arvestades, et ELi toimimise lepingu artiklis 15 on sätestatud, et „[h]ea valitsemistava

¹ ELT L 253, 16.7.2021, lk 1.

edendamiseks ja kodanikuühiskonna osalemise tagamiseks teevad liidu institutsioonid, organid ja asutused oma tööd võimalikult avalikult“ ning et „[i]gal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on mõnes liikmesriigis, on õigus pääseda ligi liidu institutsioonide, organite ja asutuste [...] dokumentidele“; arvestades, et kodanike õiguste ja põhivabaduste tagamiseks on väga tähtis pakkuda ELi kodanikele kvaliteetseid teenuseid ja hoolitseda, et ELi haldusasutused vastaks kodanike vajadustele ja muredele;

- D. arvestades, et harta artiklis 41, mis käsitleb õigust heale haldusele, sätestatakse, et „[i]gähel on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul“;
- E. arvestades, et harta artiklis 43 on sätestatud, et „[i]gal liidu kodanikul ja igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on liikmesriigis, on õigus pöörduda Euroopa Ombudsmani poole seoses liidu institutsioonide, organite või asutuste tegevuses ilmnunud haldusomavoliga, välja arvatud Euroopa Liidu Kohtu tegevus õigusemõistjana“;
- F. arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 298 lõikes 1 on sätestatud, et „[l]iidu institutsioone, organeid ja asutusi abistab nende ülesannete täitmisel avatud, tõhus ja sõltumatu Euroopa halduskorraldus“;
- G. arvestades, et ombudsman algatas 2022. aastal 348 uurimist, millest 344 põhinesid kaebusel ja 4 olid omaalgatuslikud, ning lõpetas 330 uurimist (325 kaebusel põhinevat ja 5 omaalgatuslikku uurimist);
- H. arvestades, et 2022. aastal puudutas suurem osa uurimistest komisjoni (197 uurimist ehk 57,1 %) ning järgmistel kohtadel olid Euroopa Personalivaliku Amet (22 uurimist ehk 6,3 %), Euroopa Parlament (19 uurimist ehk 5,5 %) ja Euroopa välisteenistus (16 uurimist ehk 4,6 %); arvestades, et ülejäänud uurimised jagunesid järgmiselt: Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) (14 uurimist ehk 4,3 %), Euroopa Liidu Lennundusohutusamet (7 uurimist ehk 2 %), muud ELi institutsioonid või organid (46 uurimist ehk 13,5 %) ja muud ELi asutused (23 uurimist ehk 6,7 %);
- I. arvestades, et 2022. aastal puudutas suurim osa ombudsmani uurimistest komisjoni, kelle haldustegevusele pöörab avalikkus märkimisväärset tähelepanu, arvestades, et tegemist on ELi täitevvõimuga;
- J. arvestades, et ombudsmani 2022. aastal lõpetatud uurimistes ei leitud 37 % juhtudest haldusomavoli, institutsioon leidis lahenduse 46,1 % juhtumitest, 12,7 % juhtumite puhul ei olnud edasised uurimised põhjendatud ja haldusomavoli tuvastati 4,5 % juhtudest;
- K. arvestades, et ombudsmani poolt 2022. aastal lõpetatud uurimiste kolm mureküsimumust olid läbipaistvus ja vastutus (nt juurdepääs teabele ja dokumentidele) (32 %), teeninduskultuur (20 %) ja põhiõiguste austamine (15 %); arvestades, et muud probleemid hõlmasid kaalutlusõiguse nõuetekohast kasutamist (sealhulgas rikkumismenetlustes), tööle võtmist, personaliküsimuste head haldamist, menetlusõiguste austamist, rikkumismenetluste nõuetekohast haldamist, usaldusväärset finantsjuhtimist, eetikat ja üldsuse osalemist ELi otsustusprotsessis;

- L. arvestades, et ombudsman on palunud 2022. aastal nõukogul võimaldada seadusandlusega seotud dokumentidele kiiremat juurdepääsu, et üldsus saaks aruteludes ELi õigusaktide eelnõude üle aktiivselt osaleda²;
- M. arvestades, et ombudsman leidis haldusomavoli^{3,4} selles, kuidas komisjon käsitles komisjoni presidendi ja ravimifirma (Pfizer) tegevjuhi vaheliste tekstisõnumitega tutvumise taotlust;
- N. arvestades, et 2022. aastal algatas ombudsman uurimise selle kohta, kuidas Euroopa Keskpank (EKP) käsitleb nn pöördukse efekti⁵;
- O. arvestades, et ombudsman algatas strateegilise uurimise selle kohta, kas esineb süsteemseid ja märkimisväärseid viivitusi selles, kuidas Euroopa Komisjon käsitleb üldsuse dokumentidele juurdepääsu taotlusi; arvestades, et ombudsman tuvastas haldusomavoli selles, kuidas komisjon niisuguseid taotlusi käsitles, eelkõige esialgsete otsuste läbivaatamise taotluste käsitlemisel (kinnitavad taotlused)⁶;
- P. arvestades, et 2022. aastal viis ombudsman läbi ka ulatuslikumaid strateegilisi uurimisi ja algatusi ELi institutsioonide süsteemsete probleemide teemal, mis hõlmasid eetikaküsimusi, pöördukse efekti, vastutust otsuste tegemisel, juurdepääsu dokumentidele ja põhiõigusi;
- Q. arvestades, et 2022. aastal esitas ombudsman nõukogule soovitus tagada taotletud seadusandlikele dokumentidele üldsuse täielik juurdepääs pärast seda, kui ta uuris, miks nõukogu seda digiturgude määruse eelnõu üle peetud läbirääkimiste kontekstis ei teinud, ja jõudis järeldusele, et esines haldusomavoli;
- R. arvestades, et 2022. aastal suurendas ombudsmani büroo veelgi üldsuse teadlikkust ombudsmani rollist kõrgete aruandlus- ja läbipaistvusstandardite säilitamisel ELi halduses;
- S. arvestades, et ombudsman otsustas algatada avaliku konsultatsiooni läbipaistvuse ja ELi keskkonnaga seotud otsuste tegemises osalemise kohta, võttes arvesse kliimahädaolukorda, keskkonnaseisundit ja ökosüsteemi seisundi halvenemist, et

² Euroopa Ombudsman, „[The Council of the EU's refusal to give full public access to documents related to negotiations on the draft 'Digital Markets Act'” \(Nõukogu peaks tagama seadusandlusega seotud dokumentidele kiirema juurdepääsu\)](#), 29. juuni 2022.

³ Euroopa Ombudsman, „[Decision on the European Commission's refusal of public access to text messages exchanged between the Commission President and the CEO of a pharmaceutical company on the purchase of a COVID 19 vaccine \(case 1316/2021/MIG\)](#)“ (Otsus Euroopa Komisjoni keeldumise kohta anda üldsusele juurdepääs komisjoni presidendi ja teatud ravimifirma tegevjuhi vahel COVID-19 vaktsiini ostmise teemal vahetatud tekstisõnumitele (juhtum 1316/2021/MIG)), 12. juuli 2022.

⁴ Euroopa Ombudsman, „[Ombudsman criticises how Commission handled request for access to President's text messages](#)“ (Ombudsman kritiseerib seda, kuidas komisjon käsitles presidendi tekstisõnumitele juurdepääsu taotlust), 28. jaanuar 2022.

⁵ Euroopa Ombudsman, „[Ombudsman opens inquiry into how ECB handles 'revolving doors'](#)“ (Ombudsman algatab uurimise EKP nn pöördukse efekti käsitlemise kohta), 3. märts 2022.

⁶ Euroopa Ombudsman, „[Decision on the time the European Commission takes to deal with requests for public access to documents \(strategic inquiry OI/2/2022/OAM\)](#)“ (Otsus asja kohta, mis Euroopa Komisjon võtab üldsuse dokumentidele juurdepääsu taotluste käsitlemiseks (strateegiline uurimine OI/2/2022/OAM)), 18. september 2023.

hinnata ELi lähenemisviisi Århusi konventsiooni osalisena, et tagada üldsuse kõrgetasemeline juurdepääs keskkonnateabele ja üldsuse osalemine keskkonnaga seotud otsuste tegemises;

- T. arvestades, et 2022. aastal nõudis ombudsman tungivalt, et komisjon käsitleks ELi taastevahendeid käsitlevatele dokumentidele juurdepääsu taotlusi suurema järjepidevusega ja selgitaks paremini oma põhjendusi, kui ta otsustab jätta taotletud teabe avaldamata⁷;
- U. arvestades, et 2022. aastal algatas ombudsman uurimise seoses komisjoni keeldumisega anda üldsusele juurdepääs dokumentidele, mis on seotud tema ettepanekuga võtta vastu määrus ühtse Euroopa terviseandmeruumi kohta⁸;
- V. arvestades, et 2022. aastal algatas ombudsman uurimise selle kohta, kuidas komisjon käsitles taotlust üldsuse juurdepääsuks oma õiguskontrollikomitee liikmete huvide deklaratsioonidele⁹;
- W. arvestades, et ombudsman rõhutas, et ELi riigihanke-eeskirjad ei ole huvide konfliktide vältimiseks piisavalt kindlad ja selged ning kritiseeris komisjoni seetõttu, et komisjon ei teinud piisavalt kriitilist kontrolli enne kui sõlmis ELi panganduseeskirjadesse keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimiseesmärkide integreerimise teemal uuringu tegemise lepingu äriühinguga BlackRock Investment Management, mis haldab investeringuid fossiilkütuste ja pangandussektorisse, kuivõrd need valdkonnad kuuluvad uute keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimiseeskirjade kohaldamisalasse;
1. kiidab Euroopa Ombudsmani tutvustatud 2022. aasta aruande heaks;
 2. õnnitleb Emily O'Reillyt tema hea töö ja jätkuvate pingutuste eest, et parandada haldustavasid, edendada ELi institutsioonide, organite ja asutuste vastutust ja täielikku läbipaistvust, ning tagada ELi kodanikele juurdepääs ELi dokumentidele;
 3. avaldab tunnustust Euroopa Ombudsmani jätkuvale konstruktiivsele koostööle Euroopa Parlamendi, eelkõige petitsioonikomisjoni, ning teiste ELi institutsioonidega; kordab oma võetud kohustust toetada ombudsmani tema ülesannete täitmisel;
 4. õnnitleb ombudsmani bürood selle eest, et lõpetatud juhtumite uurimisaeg on muutunud oluliselt tõhusamaks, kusjuures 2013. aastal oli uurimise kestus keskmiselt 13 kuud ja 2022. aastal alla kuue kuu; rõhutab, et tulemused on saavutatud mitmes piiratud ressursidega ELi halduse valdkonnas;
 5. kutsub nõukogu üles täielikult järgima parlamentaarse ja osalusdemokraatia läbipaistvusstandardeid, nagu on nõutud aluslepingutes ja mida nõuab ombudsman;

⁷ Euroopa Ombudsman, „[Ombudsman calls for improved transparency around EU recovery funds](#)“ (Ombudsman nõuab ELi taastefondide suuremat läbipaistvust), 1. detsember 2022.

⁸ Euroopa Ombudsman, „[The European Commission’s refusal to give public access to documents related to its proposal for a Regulation on the European Health Data Space \(COM\(2022\) 197 final\)](#)“ (Euroopa Komisjoni keeldumine anda üldsusele juurdepääs dokumentidele, mis on seotud komisjoni ettepanekuga võtta vastu määrus ühtse Euroopa terviseandmeruumi kohta (COM(2022) 197 final)), uurimist alustati 28. novembril 2022.

⁹ Euroopa Ombudsman, „[Kuidas Euroopa Komisjon käsitles taotlust üldsuse juurdepääsuks oma õiguskontrollikomitee liikmete huvide deklaratsioonidele](#)“, 20. detsembri 2022. aasta otsus.

tuletab meelde, et Euroopa Liidu Kohus asus seisukohale, et avalikustamise ja läbipaistvuse põhimõtted on ELi õigusloomeprotsessi lahutamatu osa ning läbipaistvuse ja teabe puudumine nõrgendab kodanike usaldust ELi õigusloomeprotsessi kui terviku õiguspärasuse vastu;

6. kutsub nõukogu üles andma kodanikele käimasolevate seadusandlike menetluste käigus kiire juurdepääsu oma seadusandlikele dokumentidele, et täielikult kaitsta kodanike aluslepingul põhinevat õigust osaleda liidu demokraatlikus elus, mis omakorda suurendaks kodanike usaldust ELi üldise otsustusprotsessi vastu;
7. väljendab heameelt omaalgatusliku uurimise algatamise üle, et hinnata, kuidas komisjon tagab tubakasektori esindajatega läbipaistva suhtluse; rõhutab, et komisjoni kui terviku suutmatust ennetavalt avaldada tubakavaldkonna lobistidega peetud kohtumiste üksikasju kujutas endast haldusomavoli, nagu ombudsman oma esialgsetes järeldustes märkis; tuletab meelde, et EL allkirjastas Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsiooni (FCTC) ja kiitis sellega ühinemise ametlikult heaks ning on kohustatud järgima selle norme, milles on sätestatud, et suhtlemine tubakatööstusega peaks toimuma ainult siis, kui see on regulatiivsest seisukohast rangelt vajalik, ja olema läbipaistev, et vältida tubakatööstuse negatiivset mõju rahvatervise poliitikale;
8. peab äärmiselt oluliseks, et ombudsman algataks uurimise, et hinnata komisjoni loodud ELi energiaplatformi energeetikasektori nõuanderühma sõltumatust;
9. toetab tulemusi, mis saadi niisuguses ombudsmani uurimises, kus vaadati seda, kuidas komisjon tagab, et Euroopa Kaitsefondi projektiettepanekute hindamisel osalevatel välisekspertidel puuduks huvide konflikt; rõhutab, kui ülioluline on hinnata enne ekspertide ametisse nimetamist põhjalikult huvide konflikte ja tagada läbipaistvus- ja eetikakohustuste jõuline rakendamine;
10. väljendab heameelt, et komisjon tegi ombudsmani BlackRocki juhtumi uurimise järeldustele vastuseks ettepaneku lisada finantsmäärusesse võimalus lükata huvide konfliktiga pakkujat tagasi; kutsub komisjoni üles täielikult järgima ombudsmani soovitusi, võttes vastu rangemad ja selgemad normid, mille eesmärk on vältida huvide konflikte kõigis riigihangetega seotud menetlustes, sealhulgas sisesuunistes;
11. rõhutab asjaolu, et komisjon parandab pöördukse efekti olukorra käsitlemist ombudsmani uurimise tulemusena ja nõuab endistelt töötajatelt teavet selle kohta, kuidas nad järgivad asjakohaseid piiranguid; märgib, et komisjon avaldab varasemast kiiremini iga-aastase ülevaate juhtivtöötajatest, kes taotlevad uuele töökohale asumise luba ja hindab neid taotlusi; rõhutab, et komisjon ei tohiks anda luba, kui asjaomase töökoha suhtes ei saa kehtestada piiranguid, mis leevendavad piisavalt huvide konflikti ohtu ning mida ei ole võimalik usaldusväärselt jälgida ja mille täitmist ei ole võimalik usaldusväärselt tagada, sealhulgas uue tööandja kohustus need piirangud avalikustada; on veendunud, et komisjon peaks aegsasti avaldama teabe endiste juhtivtöötajate kogu teenistusjärgse tegevuse kohta, mida ta hindab, parandades seeläbi nende otsuste avalikku kontrolli, mis on järelevalve jaoks hädavajalik; väljendab rahulolu asjaolu üle, et palgata puhkusel olevatel töötajatel keelatakse asuda tööle huvide konflikti riskiga valdkondades; julgustab ombudsmani jälgima, kuidas komisjon nende küsimustega

tegeleb;

12. väljendab heameelt ombudsmani algatatud omaalgatusliku uurimise üle, et hinnata, kuidas Euroopa Keskpank (EKP) haldab pöördukse efekti küsimust, ning toetab ombudsmani üleskutset EKP-le kohaldada töötajate erasektoris tööleasumise suhtes rangemaid eeskirju; toetab soovitusi, et EKP töötajate puhul tuleks ooteaja suhtes kohaldada rangeid nõudeid ja pikendada ajavahemikku, mille jooksul on EKP endistel töötajatel keelatud oma endiste kolleegidega lobitööd teha;
13. rõhutab, et skandaal Qatargate heitis uut valgust lobitööle ja poliitikakujundamisele ELis; tunnustab seda, et ombudsman tegi skandaali kohta kriitilise hinnangu, ja väljendab heameelt selliste uute meetmete väljatöötamise üle, mille eesmärk on parandada usaldusväarsuse standardeid Euroopa Parlamendis, et kaitsta ELi demokraatiat; peab neid meetmeid oluliseks esimeseks sammuks ELi õigusraamistiku tugevdamisel, kuna nende eesmärk on edendada kõrgemaid eetika- ja korrupsioonivastaseid standardeid ning tuua seeläbi ELi institutsioonide usaldusväarsuse ja vastutuse näiteid;
14. väljendab heameelt ombudsmani jätkuvate pingutuste üle parandada lobitöö läbipaistvust ja eetikat, eelkõige seeläbi, et ta nõuab komisjonilt volinike käitumisjuhendi tugevdamist, volinike ja lobistide vahelisi kohtumisi sisaldavat avalikku registrit ja volinike sõidukulude ennetavat avaldamist;
15. rõhutab, et kodanike osalemine ELi otsustusprotsessis on oluline selle legitiimsuse seisukohast; tunnustab ombudsmani võetud kohustust edendada ELi otsuste tegemisel aruandekohustust, eelkõige keskkonnaalaste otsuste valdkonnas; kiidab ja toetab ombudsmani taotlusi Euroopa Investeeringuspangale (EIP) võtta mitmeid läbipaistvusmeetmeid, et võimaldada üldsusel kergemini näha tema rahastatavate projektide võimalikku keskkonnamõju, samuti ombudsmani kavatsust tõhustada oma kontrolli EIP tegevuse üle, pidades silmas EIP ebapiisavaid järeelmeetmeid, eelkõige seoses keskkonna ja EIP rahaliste vahenditega seotud projekte käsitleva teabe õigeaegse avaldamisega, et anda üldsusele piisavalt aega mureküsimuste tõstatamiseks;
16. tunnustab ombudsmani selle eest, et ta seab esikohale ELi keskkonnaalaste otsuste tegemise läbipaistvuse hindamise, muu hulgas pärast seda, kui ta tuvastas haldusomavoli seoses sellega, et komisjon ei võtnud enne läbirääkimiste lõpuleviimist nõuetekohaselt arvesse ELi-Mercosuri kaubanduslepingu keskkonnamõju, komisjoni tõsiseid puudusi keskkonnateabele üldsuse juurdepääsu taotluste käsitlemisel ning selgete eeskirjade puudumist, mis tagaksid, et ekspertidel, kellega komisjon keskkonnapoliitika kujundamisel konsulteerib, ei tekiks huvide konflikti;
17. rõhutab seda, et ombudsman pidas kahetsusväärseks, et ennetav läbipaistvus leidis aset peamiselt alles pärast seda, kui taaste- ja vastupidavusraha raames koostatud riiklikud kavad olid juba heaks kiidetud, takistades seega üldsusel läbirääkimisi asjakohaselt jälgida; on mures pikkade viivituste pärast, mis komisjonil tekivad taaste- ja vastupidavusraha seotud dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste menetlemisel, ja mis kestavad mõnel juhul aasta või kauem; nõuab tungivalt, et komisjon julgustaks liikmesriike kasutama avalikku portaali, et loetleda kõik taaste- ja vastupidavusraha saajad, jätkama oma esialgsete hinnangute avaldamist

liikmesriikide maksetaotluste kohta ning teavitama üldsust konkreetsete üksikasjadega oma järelevalve- ja audititööst, et tagada sisuline vastutus kõigi kulutatud vahendite eest; väljendab heameelt selle üle, et Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon avaldas koostöös Euroopa Ombudsmani bürooga poliitikadokumendi „Towards good practice principles for government transparency in the use of recovery funds“ (Hea tava põhimõtete väljatöötamine valitsuse läbipaistvuse tagamiseks taastefondide kasutamisel), milles antakse valitsustele suuniseid läbipaistvuse ja vastutuse tagamiseks COVID-19 taastefondide kasutamisel; väljendab sellega seoses heameelt ombudsmani pingutuste üle parandada taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud läbipaistvusstandardeid;

18. rõhutab, et ombudsman leidis oma strateegilises algatuses selle kohta, kuidas komisjon tagas ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) raames läbipaistvuse ja huvide tasakaalustatud esindatuse, et puudusid ÜPP riiklike strateegiakavade põhielemendid, sealhulgas konkreetsed meetmed eelarvepunktide ja vahe-eesmärkide kohta, mistõttu on kodanikel ja huvitatud isikutel raske mõista tingimusi, mille alusel liikmesriigid uue ÜPP raames antavat abi kasutavad; toetab ombudsmani üleskutset komisjonile avalikustada ennetavalt rohkem teavet liikmesriikide strateegiakavade heakskiitmise kohta ÜPP raames; palub põllumajanduse volinikul ja tema kabinetil ning komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadil järgida ombudsmani soovitusi ning püüda saavutada nii põllumajandustootjate kui ka kodanikuühiskonna huvide õiglase ja tasakaalustatud esindatuse oma kohtumistel ja vahetustes huvide esindajatega, võttes arvesse, et nagu ombudsman oma 2022. aasta veebruari kirjas märkis, kohtusid põllumajanduse volinik ja tema kabinet tööstuse esindajatega rohkem kui keskkonnaorganisatsioonide ja muude organisatsioonide, näiteks teadusasutustega; nõuab, et komisjon võtaks endale aktiivse rolli, et tagada liikmesriikidele kehtestatud läbipaistvuskohustuste täitmine, sealhulgas kohustuks avalikustama laiemad üksused, kuhu vahendite saajad kuuluvad, ja kohustuks avaldama toetusesaaja saadud maksete kogusumma, et tagada üldsusele juurdepääs kogu vajalikule teabele ÜPP toetuse saajate kohta;
19. peab kahetsusväärseks, et komisjoni lähenemisviis kodanikuühiskonna dialoogirühmade loomisel ÜPPga hõlmatud küsimustes ei vastanud ombudsmani soovitustele ja selles esines mitmeid lünki, eelkõige kuna kodanikuühiskonna dialoogirühmade koosseisus ei suudetud läbipaistvalt ja selgelt rakendada majanduslike ja mittemajanduslike huvide tasakaalustatud esindatust;
20. rõhutab, kui oluline on, et kõik institutsioonid käsitleksid dokumentidele juurdepääsu taotlusi aegsasti, et säiliks teabe asjakohasus; toetab ombudsmani eriaruannet tema strateegilise uurimise kohta, mis käsitleb aega, mis kulub komisjonil dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste menetlemiseks¹⁰; tunneb muret komisjoni süsteemsete ja märkimisväärsete viivituste pärast selliste taotluste menetlemisel; rõhutab, et üldsuse juurdepääs dokumentidele on määruse (EÜ) nr 1049/2001¹¹ kohaselt põhiõigus; nõuab tungivalt, et komisjon parandaks oma haldustavasid, et pidada kinni seadusandja

¹⁰ Euroopa Ombudsman, „[Ombudsman opens inquiry into time taken by Commission to deal with access to documents requests](#)“ (Ombudsman algatab uurimise asja kohta, mis kulub komisjonil dokumentidele juurdepääsu taotluste menetlemiseks), 6. aprill 2022;

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43).

kehtestatud tähtaegadest ning näidata selgelt ja ennetavalt, et läbipaistvus on reegel ja prioriteet dokumentidele üldsuse juurdepääsu taotluste käsitlemisel; rõhutab, et liidu institutsioonid peaksid eraldama piisavalt inimressursse, et muuta dokumentidele juurdepääsu taotluste menetlemine tõhusamaks; tuletab meelde, et ombudsman soovitas komisjonil põhjalikult ümber korraldada selle, kuidas ta menetleb dokumentidele juurdepääsu taotlusi;

21. tunnustab ombudsmani uurimist, mis käsitles komisjoni suutmatust teha kindlaks tekstisõnumid, mida vahetasid komisjoni president ja ravimifirma tegevjuht COVID-19 vaktsiini ostmise teemal, ja seega ka hinnata võimalikku avalikustamist; on mures selle pärast, et komisjoni tegevus kujutas endast haldusomavoli; rõhutab, et tööga seotud tekst- ja kiirsõnumid on määruse 1049/2001 kohaselt „dokumendid“, ning rõhutab, et selle põhimõtte järgimine on eriti oluline; väljendab heameelt, et ombudsman on andnud ELi haldusasutustele soovitusi tööalaste tekst- ja kiirsõnumite säilitamise kohta; rõhutab, kui oluline on see, et ELi institutsioonid järgiksid täielikult neid soovitusi, et viia ELi haldusasutuste tavad kooskõlla kaasaegsete kommunikatsioonimeetoditega; võtab teadmiseks komisjoni vastuse, et ta annab täiendavaid suuniseid selliste nüüdisaegsete suhtlusvahendite kohta nagu tekstisõnumid;
22. kutsub nõukogu üles tegema järeldusi ombudsmani uurimisest, mis käsitles keeldumist anda üldsusele täielik juurdepääs digiturgude määruse eelnõu üle peetavate läbirääkimistega seotud dokumentidele, mille tulemusel jõudis ombudsman 2022. aastal järeldusele, et tegemist on haldusomavoliga; kutsub nõukogu üles kohaldama nendel juhtudel kõrgeimaid läbipaistvusstandardeid, eriti kui ombudsman on varasemates strateegilistes uurimistes juba tuvastanud probleeme seoses tema õigusloomeprotsessi ja otsuste tegemise läbipaistvusega COVID-19 kriisi ajal; tuletab meelde, et läbipaistvus on üks ELi aluslepingutes sätestatud põhiprintsiipe ning et läbipaistvuse puudumine võib vähendada kodanike usaldust Euroopa institutsioonide ja ELi kui terviku vastu;
23. rõhutab, kui oluline on, et ombudsman uuriks, kuidas ELi haldusasutused austavad inimõigusi; toetab ombudsmani üleskutset, et komisjon looks eraldi uue portaali inimõiguste väidetavate rikkumiste kaebuste menetlemiseks ning et selles oleks võimalik inimõigustega seotud kaebusi esitada niisugustel kodanikuühiskonna organisatsioonidel ja muudel sidusrühmadel, kes asuvad riikides, kellega EL-il on kaubanduskokkulepped;
24. juhib tähelepanu sellele, et ombudsman viis läbi strateegilise uurimise selle kohta, kuidas Frontex täidab määruse (EL) 2019/1896¹² kohasest laiendatud volitustest tulenevaid põhiõiguste ja läbipaistvusega seotud kohustusi, ning rõhutab, kui oluline on kohaldada rangeid läbipaistvusstandardeid, et võimaldada avalikku kontrolli ja tagada põhiõiguste täielik austamine kõigis Frontexi operatsioonides, et parandada Frontexi vastutust; kutsub Frontexit üles tagama ombudsmani soovitudele asjakohased järelmeetmed;
25. võtab teadmiseks ombudsmani uurimise komisjoni süsteemi suhtes, millega tehakse järelevalvet põhiõiguste austamise üle Horvaatia ametiasutuste poolt ELi vahenditest

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvahet ja millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1).

toetatavate piirihaldusoperatsioonide kontekstis, mille tulemusel kritiseeris ombudsman komisjoni, kuna komisjon viivitas asjakohase järelvalvemehhanismi loomisega Horvaatia ametiasutuste piirihalduse jaoks; nõuab tungivalt, et komisjon reageeriks alati kiiresti ombudsmani parandusettepanekutele, eriti käesoleva juhtumiga sarnastel juhtudel, kui tuvastatakse olulised puudused;

26. väljendab heameelt asjaolu üle, et üldsusega suhtlemisel ametlike keelte kasutamist käsitlevate ombudsmani praktiliste soovitude pinnalt leppis ELi ametite võrgustik kokku mitmekeelse poliitika suunistes;
27. võtab teadmiseks, et 2022. aastal lisati Euroopa Ombudsmani põhikirja rakendussätted, milles kirjeldatakse üksikasjalikult ombudsmani büroo töökorda; on veendunud, et uued sätted aitavad ombudsmani tööd parandada;
28. väljendab heameelt, et ombudsman on lubanud teha järelevalvet selle üle, kuidas ELi haldusasutused rakendavad ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni; tunnustab ombudsmani tööd ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ELi raamistiku liikmena;
29. toonitab ombudsmani omaalgatusliku uurimise tulemusi selle kohta, kuidas komisjon jälgib ELi struktuuri- ja investeerimisfondide tegevust, et tagada vahendite kasutamine selleks, et tugevdada puuetega inimeste õigust iseseisvale elule ja kaasamisele; väljendab heameelt ettepaneku üle anda selgemad suunised vajaduse kohta edendada Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamise seoses deinstitutionaliseerimist;
30. soovib ombudsmanil jätkata kogemuste ja parimate tavade vahetamist riiklike ombudsmanidega Euroopa ombudsmanide võrgustiku (ENO) kaudu; tunnustab asjaolu, et ENO 2022. aasta konverentsil keskenduti pagulaste abistamise parimatele tavadele ja käsitleti avalike teenuste digiteerimise mõju kodanike õigustele; tunnustab asjaolu, et ENOsse on kaasatud Ukraina ja Moldova ombudsmani bürood;
31. väljendab heameelt ombudsmani jätkuvate pingutuste üle parandada veelgi oma tegevuse nähtavust, sealhulgas veebipõhiste vahendite ja mitmekeelse veebisaidi kaudu, mis pakub abi kõigis 24 ELi ametlikus keeles;
32. väljendab heameelt ombudsmani ja Euroopa Parlamendi petitsioonikomisjoni vahelise pikaajalise tulemusliku dialoogi üle; toonitab, et tihe koostöö nende kahe organi vahel aitab suurendada ELi institutsioonide demokraatlikku vastutust ja toob need kodanikele lähemale;
33. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon ja petitsioonikomisjoni raport nõukogule, komisjonile, Euroopa Ombudsmanile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning liikmesriikide ombudsmanidele või samalaadsetele pädevatele organitele.

SELETUSKIRI

Euroopa Ombudsmani 2022. aasta tegevust käsitlev aastaaruanne esitati 28. aprillil 2023. aastal ametlikult Euroopa Parlamendi presidendile Roberta Metsolale ning ombudsman Emily O'Reilly tutvustas 27. juunil 2023. aastal Brüsselis aruannet petitsioonikomisjonile.

Ombudsmani pädevused on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklites 24 ja 228. ELi toimimise lepingu artiklis 24 ning ELi põhiõiguste harta artiklis 43 on sätestatud Euroopa Ombudsmanile kaebuse esitamise õigus. ELi toimimise lepingu artikli 228 kohaselt on Euroopa Ombudsman, kelle valib Euroopa Parlament, volitatud igalt liidu kodanikult või igalt füüsiliselt või juriidiliselt isikult, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on mõnes liikmesriigis, vastu võtma kaebusi haldusomavoli juhtude kohta liidu institutsioonide, organite või asutuste tegevuses, välja arvatud Euroopa Liidu Kohus, kui see tegutseb õigusemõistjana.

Veel üks ombudsmani rolliga tihedalt seotud õiguslik alus on ELi põhiõiguste harta artikli 41 lõige 1, milles toonitatakse, et „igal on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul“.

Euroopa Ombudsman aitab inimesi, ettevõtteid ja organisatsioone, kes puutuvad ELi haldusasutustega suhtlemisel kokku probleemidega, käsitledes nende esitatud kaebusi ning edendades head haldustava, tuvastades ennetavalt laiemaid süsteemseid probleeme ELi institutsioonides. Ombudsman ei saa iga kord uurida kõiki laekunud kaebusi, kuid tema büroo püüab siiski aidata kõiki abiotsijaid, näiteks andes neile nõu muude õiguskaitsevõimaluste kohta.

Euroopa Ombudsmani teenistuste poole pöördus 2022. aastal abi saamiseks 16 569 kodanikku, kellest 13 313-le anti nõu ombudsmani veebisaidil oleva interaktiivse juhendi kaudu ning ülejäänud 1038 teabenõudele vastasid ombudsmani teenistused ning 2238 pöördumist käsitles ombudsman kaebustena.

Ombudsmani poolt 2022. aastal menetletud 2238 kaebusest kuulus 755 ombudsmani pädevusse ning 1483 jäi ombudsmani pädevusalast välja.

Euroopa Ombudsman menetles 2022. aastal 1483 kaebust, mis ei kuulunud tema pädevusse, peamiselt seetõttu, et need ei olnud seotud ELi haldusasutuste tööga. Üle 40 % neist kaebustest oli pärit Hispaaniast, Poolast ja Saksamaalt, kusjuures Hispaaniast laekus nendest pool. Ombudsmani pädevusalast välja jäävad kaebused käsitlesid peamiselt probleeme, mis olid seotud riiklike, piirkondlike või kohalike ametiasutuste ning riiklike või rahvusvaheliste kohtutega (nt Euroopa Inimõiguste Kohus). Kodanikud esitasid palju kaebusi ka eraõiguslike isikute, sealhulgas pankade, veebiettevõtjate ja -platvormide ning lennufirmade kohta. Ombudsman sai ka palju pädevusalast välja jäävaid kaebusi, mis olid seotud humanitaarkriisiga Ukrainas pärast Venemaa sissetungi. Ombudsman sai jätkuvalt palju pädevusalast välja jäävaid kaebusi, mis olid seotud COVID-19 pandeemiaga. Need käsitlesid peamiselt meetmeid, mida riiklikud ametiasutused kehtestasid pandeemia reageerimiseks, ja õigusega vabalt liikuda ELis. Muud pädevusalast välja jäävad kaebused olid suunatud ELi institutsioonide vastu, kuid olid seotud kas poliitilise või seadusandliku tegevusega.

Ombudsman andis kaebuse esitajatele nõu, millised teised organid võiksid aidata, ja selgitas

ombudsmani volitusi. Kaebuse esitaja nõusolekul edastas ombudsman kaebusi ka Euroopa ombudsmanide võrgustiku (ENO) asjaomastele liikmetele. Kaebuse esitajatel, kes ei olnud rahul teatud ELi õigusaktidega, soovitas ombudsman tavaliselt pöörduda Euroopa Parlamendi petitsoonikomisjoni poole. Kaebuste esitajatel, kes tõstasid muid küsimusi, sealhulgas ELi õiguse rakendamise kohta, soovitati pöörduda Euroopa Komisjoni, riiklike või piirkondlikele ombudsmanide või ELi võrgustike, nagu Europe Direct, Solvit ja Euroopa tarbijakeskuste poole.

Ombudsman algatas 2022. aastal 348 uurimist, millest 344 põhinesid kaebusel ja 4 olid omaalgatuslikud, ning lõpetas 330 uurimist (325 kaebusel põhinevat ja 5 omaalgatuslikku uurimist).

Enamik uurimisi puudutas komisjoni (197 uurimist ehk 57,1 %) ning järgmised suurimad arvnäitajad puudutasid Euroopa Personalivaliku Ametit (22 uurimist ehk 6,3 %), Euroopa Parlamenti (19 uurimist ehk 5,5 %), Euroopa välisteenistust (16 uurimist ehk 4,6 %). Ülejäänud osa jagunes järgmiselt: Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) (14 uurimist ehk 4,3 %), Euroopa Liidu Lennundusohutusamet (7 uurimist ehk 2 %), muud ELi ametid (23 uurimist ehk 6,7 %) ja muud institutsioonid (46 uurimist ehk 13,5 %);

Euroopa Ombudsmani 2022. aastal lõpetatud uurimiste puhul, mille institutsioon lahendas, saavutati lahendused 152 juhtumi puhul (46,1 %), 122 juhtumi puhul haldusomavoli (37 %) ei leitud ning ombudsman tuvastas haldusomavoli ainult 15 juhtumi puhul ja institutsioon nõustus soovitusega (4,5 %).

Euroopa Ombudsmani lõpetatud juhtumite uurimine kestis keskmiselt alla kuue kuu, kuna 157 juhtumit (48 %) lõpetati kolme kuu jooksul, 126 juhtumit (38 %) lõpetati 3–12 kuu jooksul, 36 juhtumit (11 %) lõpetati 12–18 kuu jooksul ja ainult 11 juhtumit (3 %) lõpetati rohkem kui 18 kuu pärast.

ELi institutsioonid tegid 2022. aastal ombudsmaniga rahuldavat koostööd 79 %-l juhtudest. ELi institutsioonidele tehti haldustavade parandamiseks või täiustamiseks 33 ettepanekut, millest 26-le reageerisid nad positiivselt.

Ombudsmani kolm peamist mureküsimust 2022. aastal lõpetatud uurimistes olid läbipaistvus ja vastutus (juurdepääs teabele ja dokumentidele) (32 %), teenistuskultuur (20 %) ja põhiõiguste austamine (15 %). Muud probleemid hõlmavad kaalutusõiguse nõuetekohast kasutamist (sealhulgas rikkumismenetlustes), värbamist, personaliküsimuste head haldamist, menetlusõiguste austamist, rikkumismenetluste nõuetekohast haldamist, usaldusväärset finantsjuhtimist, üldsuse osalemist ELi otsustusprotsessis, eetikaküsimusi ja toetusi, hankeid, lepinguid.

Lisaks ombudsmani põhitööle seoses kaebustega teeb ombudsman ka laiemaid strateegilisi uurimisi ja algatusi ELi institutsioonide süsteemsete probleemide kohta. Kooskõlas ombudsmani strateegiaga „2024. aasta poole“ suurenes 2022. aastal ombudsmani strateegilise töö koormus, kuna mitmesugustes küsimustes tehti senisest rohkem uurimisi ja algatusi. Ombudsmani büroo 2022. aasta strateegilise töö raames algatas büroo mitu uut strateegilist uurimist järgmistel teemadel.

- **Eetikaküsimused**

ELi haldusasutustes rangete eetikastandardite säilitamine on ombudsmani tegevuse põhivaldkond. See hõlmab eeskirjade rakendamist, mis käsitlevad pöördukse efekti, huvide konflikte ja kohtumisi lobistidega.

Ombudsman palus komisjonilt teavet selle kohta, kuidas komisjon tagab ühise põllumajanduspoliitikaga (ÜPP) seotud läbipaistvuse ja huvide tasakaalustatud esindatuse. Ombudsman tegi selles küsimuses mitu tähelepanekut ja palus, et lisaks põllumajandussektori esindajatele peetaks ühise põllumajanduspoliitika teemal rohkem arutelusid ka kodanike ja muude sidusrühmadega. Samuti julgustas ombudsman komisjoni ennetavalt avaldama rohkem teavet liikmesriikide strateegiakavade heakskiitmise kohta, milles on üksikasjalikult kirjeldatud, kuidas hakatakse täitma ÜPP eesmärke.

Ombudsman alustas omaalgatuslikku uurimist selle hindamiseks, kuidas komisjon tagab läbipaistva suhtluse tubakavaldkonna huvirühmade esindajatega. See uurimine on järelmeede varasematele sellealastele uurimistele, sealhulgas 2016. aasta uurimisele, mis jõudis järeldusele, et komisjon ei täida kohustusi, mis tulenevad Maailma Terviseorganisatsiooni tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsioonist.

Ombudsmani ülesanne on ka prognoosida avaliku huvi küsimusi ja küsida ennetavalt teavet ELi haldusasutustelt. Seda arvestades küsis ombudsman komisjonilt lisateavet selle kohta, kuidas ta tagab, et Euroopa Kaitsefondi (EDF) projektiettepanekute hindamisel osalevatel välisekspertidel puudub huvide konflikt. Ombudsman märkis, et ekspertide nimekiri ei ole avalik, mistõttu on eetika valdkonna kohustuste täitmine veelgi tähtsam.

Ombudsman väljendas heameelt komisjoni ettepaneku üle muuta finantsmäärust ja lisada sinna võimalus lükata tagasi ametialase huvide konfliktiga pakkujad. Muudatus tehti vastuseks ombudsmani järeldustele komisjoni otsuse kohta sõlmida leping äriühinguga BlackRock Investment Management uurimuse läbiviimiseks valdkonnas, mis pakub talle regulatiivseid ja finantshuve.

- **Pöördukse efekt**

Ombudsmani büroo keskendus 2022. aastal jätkuvalt sellele, kuidas ELi haldusasutused tegelevad pöördukse efektiga. Ombudsman jätkas 2022. aastal 2021. aasta veebruaris alustatud ulatuslikku strateegilist uurimist selle kohta, kuidas komisjon lahendab pöördukse efekti olukordi. Strateegilises uurimises, mis hõlmab 100 toimikut, keskendutakse sellele, kuidas komisjon tegeleb töötajate üleminekuga erasektorisse. Komisjonil paluti avaldada töötajate uusi töökohti käsitlevad otsused kiiremini, et võimaldada õigeaegset avalikku kontrolli. Komisjon märkis, et juhtudel, kui esineb mainerisk komisjonile, palub ta endistel töötajatel teatada, kuidas nad järgivad piiranguid, näiteks seoses endistele töökaaslastele suunatud lobitööga. Samuti teatas komisjon, et avaldab varasemast kiiremini iga-aastase ülevaate juhtivtöötajatest, kes taotleavad uuele töökohale asumise luba, ja oma hinnangu nende taotluste kohta. Lisaks on palgata puhkusel olevatel töötajatel nüüd keelatud asuda tööle valdkondades, kus esineb huvide konflikti oht.

Pärast omaalgatusliku uurimise korraldamist selle kohta, kuidas Euroopa Keskpank (EKP) haldab pöördukse efekti, palus ombudsman pangal kohaldada töötajate erasektorisse ja eelkõige finantssektorisse ülemineku suhtes rangemaid eeskirju. Ombudsman soovis, et rangemaid järelemõtlemisnõudeid kohaldataks rohkemate töötajate suhtes, ning et keeld EKP

endistele juhtivtöötajatele teha endiste töökaaslastega lobitööd kehtiks ühe aasta. Ombudsman tegi Euroopa Investeerimispankale (EIP) mitu ettepanekut tugevdada viisi, kuidas pank hindab oma halduskomitee liikmete tööleasumist erasektoris. See oli jätkuks EIP otsusele kiita heaks endise asepresidendi tööleminek kommunaalettevõttesse, millele pank oli andnud laene.

- **Vastutus otsustusprotsessis**

ELi kodanikel on õigus tutvuda ELi institutsioonide valduses olevate dokumentidega ning ombudsman toimib õiguskaitsemehhanismina neile, kellel on dokumentidele juurdepääsuga raskusi.

Ombudsman alustas 2022. aasta septembris avalikku konsultatsiooni, et hinnata, kas kodanikel on juurdepääs ajakohastatud keskkonna-alasele teabele. Küsimuste eesmärk oli leida, kui lihtne on üldsusel saada sellealaseid dokumente või teavet ning kuidas saaks kodanikke rohkem kaasata keskkonnahoidliku poliitika ettevalmistamisse ja rakendamisse. Konsulterimise tulemusel saadi 18 vastust ning ombudsman võtab 2023. aastal järeelmeetmeid. Ombudsmani büroo pöördus Aarhushi konventsiooni vastavuskomitee sekretariaadi poole, et saada lisateavet tema rolli kohta keskkonnakaebuste menetlemisel.

Kolm kodanikuühiskonna organisatsiooni esitasid kaebuse, et Euroopa Investeerimispank (EIP) avaldab rahastatavate projektide kohta teavet liiga vähe ja liiga hilja. Ombudsman pidas EIP järeelmeetmeid ebapiisavaks ja palus tõhustada kontrolli panga tegevuse üle.

Taaste- ja vastupidavusraha on osa enneolematust ELi rahastatavast stiimulite paketist, millega aidatakse liikmesriikide majandusel taastuda COVID-19 pandeemiast. Ombudsman küsis komisjonilt, kuidas ta kavatseb tagada seoses vahendite kulutamisega aruandluskohustuse, et üldsus saaks näha, milliseid projekte rahastatakse ja kas lubatud vaheeesmärgid on saavutatud. Ombudsman sai ka kaebusi seoses keeldumisega anda juurdepääs Madalmaade, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa ja Taani taastekavadega seotud dokumentidele. Oma analüüsidest rõhutas ombudsman, kui oluline on taaste- ja vastupidavusraha haldamisel järgida rangeid läbipaistvusstandardeid.

Rühm kodanikuühiskonna organisatsioone ja ühendusi pöördus ombudsmani poole pärast seda, kui komisjon luges ligi 123 000 individuaalset vastust, mis esitati ühe dokumendina kestliku üldjuhtimise algatuse avalikul konsultatsioonil, üheks vastuseks mitme allkirjutatuna. Samuti ei teinud komisjon õigeaegset ja piisavat kokkuvõtet kampaania ajal tõstatatud peamistest probleemidest. Ombudsman pidas sellist lähenemisviisi kahetsusväärseks, ja palus, et komisjon teavitaks tulevikus paremini kodanikelt kampaaniaplatvormide kaudu saadud vastustest.

Komisjon selgitas, kuidas ta kogub teavet ELi isikuandmete kaitse üldmääruse rakendamise kohta Iirimaal pärast kahtlusi, et ta ei ole kogunud piisavalt teavet, et oleks võimalik hinnata, kuidas õigusakti kohaldatakse. Ombudsman pidas selgitusi rahuldavaks, kuid julgustas komisjoni olema oma teabevajaduste osas määravam, et ta saaks seda olulist valdkonda piisavalt jälgida.

Ombudsman küsis, kas nõukogu saaks avaldada ennetavalt rohkem dokumente, mis on seotud Venemaa-vastaste sanktsioonide kehtestamisega. Nõukogu esitas üksikasjaliku ja veenva selgituse, miks selles valdkonnas on praegu raske isegi vähesel määral läbipaistvust

suurendada.

- **Juurdepäas dokumentidele**

Ombudsman on reforminud oma bürood asutusesiseselt, et see saaks tõhusamalt käsitleda kaebusi ja lahendada süsteemseid probleeme ELi haldusasutustes. See on lühendanud kaebuste menetlemise aega ja andnud mitmes ELi haldusvaldkonnas olulisi positiivseid tulemusi.

Ombudsman jätkas 2022. aastal büroo tegevuse edendamist õiguskaitsemehhanismina nende jaoks, kes taotlevad üldsuse juurdepääsu dokumentidele. Tuginedes ombudsmani büroo eriteadmistele selles valdkonnas, avaldas ta üksikasjaliku juhendi, mis käsitleb avaliku juurdepääsu õigust ELi dokumentidele. See veebivahend sisaldab küsimusi ja vastuseid üldsusele ning põhjalikke suuniseid ekspert-sidusrühmadele ja läbipaistvusaktivistidele. Juhendis on põhjalik teave avaliku juurdepääsu õiguse praktiliste ja õiguslike aspektide kohta.

Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA) nõustus avaldama oma veebilehel ulatuslikku teavet võimalike naftareostuste avastamise kohta alates 2015. aastast. Ombudsman kiitis EMSA meedet, mis võeti pärast uurivate ajakirjanike platvormi kaudu saadud kaebust.

Pärast uurimist andis ELi nõukogu juurdepääsu liikmesriikide esialgsetele kommentaaridele ja küsimustele digiturgude määruse eelnõu kohta, kuid alles pärast seda, kui seadusandlikud arutelud selle õigusakti üle olid lõppenud. Ombudsman on palunud nõukogul võimaldada seadusandlikele dokumentidele kiiremat juurdepääsu, et üldsus saaks aruteludes ELi õigusaktide eelnõude üle aktiivselt osaleda.

Komisjon andis üldsusele juurdepääsu dokumentidele, mis käsitlesid 1,5 miljoni meditsiinilise maski ostmist peaaegu kaks aastat pärast esialgse taotluse esitamist.

Ombudsman algatas kaks uurimist viivituste kohta dokumenditaotluste menetlemisel: esimene käsitles aega, mis komisjonil kulub üldsuse juurdepääsu taotluste menetlemiseks; teine oli seotud sellega, kuidas selliseid taotlusi käsitleb Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex).

- **Põhiõigused**

Pärast strateegilise uurimise läbiviimist selle suhtes, kuidas Euroopa Piiri- ja Rannikuvalveagentuur (Frontex) täidab oma põhiõigustega seotud kohustusi, palus ombudsman 2022. aastal ametil parandada oma aruandekohustust. Uurimine käsitles Frontexi ja liikmesriikide ametiasutuste ühisoperatsioonide läbipaistvust ELi piiridel ning seda, kuidas amet tuvastab põhiõigustega seotud probleeme ja jälgib varjupaika taotlevate inimeste tagasisaatmist. Ombudsman tuvastas mitu valdkonda, kus Frontex saaks oma tavasid parandada ja tegi ettepanekuid, kuidas suurendada Frontexi kaebuste esitamise mehhanismi kättesaadavust inimestele, kes tunnevad, et nende põhiõigusi on rikutud.

Teine oluline põhiõigustega seotud uurimine keskendus sellele, kuidas komisjon tagab, et Horvaatia ametiasutused järgivad põhiõigusi piirihaldusoperatsioonides. Ombudsman kritiseeris komisjoni viivitamist Horvaatia ametiasutuste piirihalduse järelevalvemehhanismi loomisel ja palus komisjonil talle 2023. aasta alguses teatada, milliseid meetmeid on komisjon võtnud, et tugevdada ELi rahastatavate Horvaatia piirioperatsioonide vastavust põhiõigustele.

Ombudsman palus komisjonil esitada üksikasjad selle kohta, kuidas ta tagab inimõiguste austamise rahvusvahelistes kaubanduslepingutes, mille EL allkirjastab, ning palus komisjonil luua inimõiguste väidetavate rikkumiste kaebuste menetlemiseks eraldi uue portaali, ning uurida, kuidas see muuta inimõigustega seotud kaebuste korral juurdepääsetavaks kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja muudele sidusrühmadele riikides, kellega EL-il on kaubanduskokkulepped.

Ombudsman avaldas 2020. aastal mitu praktilist soovitusi ELi ametlike keelte kasutamise kohta üldsusega suhtlemisel. Need hõlmasid ametlike keelte kasutamise selge poliitika kehtestamist, selle avaldamist ja järjepidevat kohaldamist. ELi asutuste võrgustik teatas 2022. aasta sügisel, et ombudsmani 2020. aasta soovitude alusel on ta kokku leppinud mitmekeelse poliitika suunised ja vormi.

- **Ombudsmani arenev roll**

Euroopa Ombudsman ja Euroopa Ülikool-Instituudi õigusosakond ja riikideülese valitsemise kool Firenzes (Itaalia) korraldasid 17.–18. novembril konverentsi, et uurida, kuidas Euroopa Ombudsman on arenenud oma rollis sõltumatu, läbipaistva ja vastutustundliku ELi halduse tagamisel. Üritus tõi kokku mitmesugused akadeemiliste ringkondade, kodanikuühiskonna, ELi haldusasutuste ja Euroopa Ombudsmani büroo seisukohad. Mitmesugustel paneelaruteludel arutati, kuidas on aastate jooksul arenenud ombudsmani roll, kuidas võib ombudsmani nn pehme jõud soodustada positiivseid muutusi, samuti läbipaistvuse rolli üle vastutuse saavutamisel Euroopa Liidu institutsioonides.

Euroopa ombudsmanide võrgustiku aastakonverentsil käsitleti mõningaid ombudsmanide põhiprobleeme, näiteks Ukraina sõjapõgenike õiguste kaitset, ning võeti Ukraina ja Moldova ombudsmani bürood võrgustiku liikmeks. Euroopa ombudsmanide võrgustiku 2022. aasta konverentsil Strasbourgis keskenduti rollile, mida ombudsmanid saavad kriisi ajal täita.

- **Suhted Euroopa Parlamendiga**

Euroopa Ombudsman jätkas 2022. aastal tihedat koostööd Euroopa Parlamendiga, esitas olulisi uurimisi komisjonide koosolekutel ning osales parlamendi kuulamistel ja seminaridel ELi halduse, põhiõiguste ja dokumentidele juurdepääsuga seotud teemadel. Ombudsman osales 2022. aastal petitsioonikomisjoni korraldatud mitmesugustel üritustel ja koosolekutel, näiteks puuetega inimeste õiguste seminaril. Ta kohtus ka petitsioonikomisjoni esimehe Dolors Montserratiga, et arutada nende koostööd kodanike murede käsitlemisel, ning petitsioonikomisjon väljendas ombudsmani tegevuse üle peetaval iga-aastasel arvamuste vahetusel ombudsmani tööle ja strateegiale toetust.

- **ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon**

Raamistiku liikmena pöörab ombudsman suurt tähelepanu sellele, kuidas ELi juhtkond rakendab ÜRO-ELi raamistikku ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni. Lisaks tegeles ombudsman 2022. aastal puuetega inimeste õigustega seotud oluliste uurimistega. Aprillis lõpetas ombudsman omaalgatusliku uurimise selle kohta, kuidas Euroopa Komisjon jälgib ELi struktuuri- ja investeerimisfonde, et tagada nende kasutamine selleks, et edendada puuetega inimeste õigust iseseisvale elule ja kogukonda kaasamisele. 2022. aasta oktoobris korraldas ombudsman ka hübriidseminari Euroopa ombudsmanide võrgustiku liikmetele, et

vahetada teavet ja kogemusi seoses ELi veebi juurdepääsetavuse direktiivi standardite ja selle rakendamisega.

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Euroopa Ombudsman, Emily O'Reilly

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	29.11.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 28 -: 0 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Andris Ameriks, Marc Angel, Margrete Auken, Ibán García Del Blanco, Alexis Georgoulis, Vlad Gheorghe, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Cristina Maestre Martín De Almagro, Ana Miranda, Dolors Montserrat, Yana Toom, Michal Wiezik, Tatjana Ždanoka, Kosma Złotowski
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Asim Ademov, Karolin Braunsberger-Reinhold, Angel Dzhambazki, Sylvie Guillaume, Virginie Joron, Andrey Slabakov, Rainer Wieland
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Petras Auštrevičius, Vasile Blaga, Daniel Buda, Marina Kaljurand, Alin Mituța

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

28	+
ECR	Angel Dzhambazki, Andrey Slabakov, Kosma Zlotowski
ID	Virginie Joron
NI	Alexis Georgoulis, Tatjana Ždanoka
PPE	Asim Ademov, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Daniel Buda, Peter Jahr, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Dolores Montserrat, Rainer Wieland
Renew	Petras Auštrevičius, Vlad Gheorghe, Alin Mituța, Yana Toom, Michal Wiezik
S&D	Andris Ameriks, Marc Angel, Ibán García Del Blanco, Sylvie Guillaume, Marina Kaljurand, Cristina Maestre Martín De Almagro
Verts/ALE	Margrete Auken, Ana Miranda

0	-

0	0

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu